

HUMANITAS

(TESTVÉRISÉG)

A JÁNOSRENDI SZÖVETSÉG HIVATALOS LAPJA

KÉZIRAT SZABADKÖMŰVESEK SZÁMÁRA.

SZERKESZTI:

AZ UNIO □ TAGJAIBÓL ALAKITOTT SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG

CUPRINSUL

Calendar de muncă

Comunicate oficiale.

Fr.: Dr. I. Balassa : Jules Romains despre francmasonerie.

Declarațiunea autorităților supreme de rit scoțian despre principiile fundamentare ale masoneriei.

Fr.: Dr. S. Sz. : Almanahul masoneriei mondiale II.

Fr.: Dr. E. J. : Francmasoneria maghiară în secolul XVIII.

Francmasoneria din țară.

Știri din pretutindeni.

TARTALOM

Munkanaptár.

Hivatalos közlemények.

Dr. Balassa József.: Jules Romains a szabadkőművességről.

A skót ritusu páholyok főhatóságainak deklarációja a székesség alapelveiről.

Dr. Sz. S. tv.: A világszabadkőművesség évkönyve II.

Dr. J. E. tv.: A XVIII. század magyar szabadkőművessége.

Belföldi szabadkőművesség.

Hírek a nagyvilágból.

INHALT

Arbeitskalender.

Amtliche Mitteilungen.

Br.: Dr. I. B.: Jules Romains über das Freimaurertum.

Deklaration der obersten Behörden des Schottischen Rites über die Grundprinzipien der Freimaurerei.

Br.: Dr. S. Sz.: Jahrbuch der Weltfreimaurerei II.

Br.: Dr. E. J.: Die ungarische Freimaurerei im XVIII. Jahrhundert, Freimaurerei im Inlande, Nachrichten.

Nachrichten.

MUNKANAPTAR

A Romániai Nemzeti Nagypáholy Jánosrendi Szövetségének védelme alatt dolgozó t. és t. páholyok munkarendje

Unio

Cluj—Kolozsvár keletén. Helyiség: Str. Baba Novac 3. — Munkanapjai: Minden hó első és harmadik szerdáján este 8 órákor. Páros szerdákön értekezlet — Profáncim: Zipszer Alajos str. Baba Novac 3.

Aurora

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: Strada Voivodul Mihai 9. — Munkanapjai: Minden második hétfő este 9 órákor. Közbeeső hétfőn értekezlet — Profáncim: Dr. Fischer Gyula orvos Braşov, Str. Reg. Carol 59. — A szöv.: kancellár profán címe: Braşov, Strada Caste-lului 94.

Zu den drei Säulen

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: Strada Noua 27. — Munkanapjai: Minden kedden este 8 órákor. Profán címe: Ludovic Ser-vacius, ny. subprefect, Braşov.

Concordia

Arad keletén. Helyisége: Bulv. Gen. Dragalina 30. — Munkanapjai: Minden csütörtökön este fél 9 órákor. — Profán címe: Dr. Szöllőssi Zsigmond ügyvéd, Arad, Str. Regina Maria 3.

Bethlen Gábor

Târgu-Mureş—Marosvásárhely keletén Helyisége: Str. Ştefan cel Mare 83. — Munka-napjai: Minden hó első és harmadik hétfőjén

este 8 órákor. — Profáncim: Dr. Péterfi István orvos, Piaţa Reg. Ferdinand 32

Bihar

Oradea—Nagvárad keletén. Helyisége: Alea Romei 2. Munkanapjai: Minden 2. hétfőn este 1/2 8 órákor; közbeeső hétfői napokon értekezlet. Profáncim: Dr. Meer Samu Bulv. Reg. Ferdinand 10.

Pax

Timişoara—Temesvár keletén. — Helyisége: Bulv. Reg. Ferdinand, Palatul Lloyd — Lloyd palota. — Munkanapjai: Minden hó második és negyedik hétfőjén este 8 órákor. Páratlan hétfőkön tisztii értekezlet. — Profán címen Balázs Lajos ny. vasuti főfelügyelő, Timişoaran IV. Str. Al. Bonnaz 12. Magántügy.

Intelegere si Progres

Bucureşti keletén. Helyisége: a nagypáholy str. Campineanu 45 számú helyiségében. Munkanapja: Minden péntek este 9 óra. Profán címe: Silviu Russu Bucureşti Str. Campi-neanu 45.

Humanitas

Baia-Mare—Nagybánya. Profán címe: Gom-bossi József ny. főerdőtanácsos Baia-Mare.

Kölcsey (Satumare—Szatmár),

Tieza (Sighetul—Máramarossziget) és

Hunyad (Deva—Déva) átszervezés alatt

Szabadkőműves-irodalom

Lenhoff Eugen: *Die Freimaurer. Ihre Ge-schichte, Organisation und ihr heutiges Wir-ken*, 476 Seiten und 107 Bilder.

Brosch. Rm. 14.—, Ganzleinen Rm. 17.—

Gaston Martin: *La Franc — Maconnerie* Frs. 12.—

O. Caspari: *Die Bedeutung des Freimaurer-tums V. Ungar B.*

Balassa József: *Kossuth Amerikában.* 250 P.

Balassa József: *A szabadkőművesség tör-ténete.* 1— P.

Balassa József: *A szabadkőművesség ké-zikönyve. (Káté.) I. Inasfok* 150 P

II. Legényfok. 1— P.

III. Mesterfok. 1— P.

Az itt felsorolt művek megrendelhetők a „Testvériség” kiadóhivatala utján.

DENTAL-DEPOT

Dr. BLATNER

ORADEA

Strada Dr. Aurel Lazar No. 4.

HUMANITAS

KÉZIRAT SZABADKÖMŰVESEK SZÁMÁRA

COMUNICĂRI OFICIALE

Federațiunea Lojelor Symbolice de Rit Ioanit din Marea Lojă Națională din România și-a ținut Conventul anual ordinar la 10 Noembrie a. c în Or.: București. A luat parte la Convent și Marele Maestru comun al Marelui Loja Națională din România, Principele B., care a fost salutat cu cuvintele călduroase în numele Federațiunei de Rit Ioanit de către Marele Maestru L. S. După deschidere Conventul a primit raportul anual Marelui Secretar și rapoartele Marelui Tezaurier și al comitetului de control al finanțelor dându-le descărcarea. A aprobat Conventul și bugetul anului viitor; apoi Fr.: Pro Mare Maestru Dr. Sz. Zs. a înaintat modificările făcute în Constituție adică în partea ei de justiție de către conferința marelor demnitari. Conventula luat la cunoștință modificările mulțumând Fr.:lor Dr. Sz. Zs. și Dr. R. M. cari au pregătit proiectele. Conventul a satisfăcut cererea lojei Humanitas nou înființate pentru obținerea autorizației definitive de muncă, iar după aceea s'au ales marii demnitari, președintele și membri tribunalului Federațiunei și diferitele comisuni. Marele Maestru al Federațiunei s'a ales din nou Fr.: L. S. care a fost salutat în numele Marelui Loja Națională din România către Marele Maestru coman Fr.: B. După ce cei noi aleși au depus făgăduale conform constituției și Conventul — drept recunoștință pentru meritele sale masonice — a ales membru de onoare al Federațiunei pe Venerabilul onorific al lojei Bihor, Fr.: E. M., Marele Maestru L. S. a închis Conventul.

Marea Lojă Națională din România și a ținut conventul comun cu Federațiunea Lojelor Symbolice de Rit Ioanit la 8 Decembrie a c. Au fost prezenți la acest Convent afară de membrii Comisiunei Permanente mai mulți Fr.:... Conventul a ales din nou pe Fr.: Principele B. Mare Maestru al Marelui Loja Națională din România, care a fost salutat în numele Federațiunei Ioanite în locul Marelui Maestri Ioanit bolnav L. S. de către Fr.: M. L. Marele Maestru B. a mulțumit cu cuvinte calde pentru alegere și Federațiunei de Rit Ioanit atât pentru munca sa rodnică din anul trecut și pentru cuvintele de salut calde. Apoi Marele Maestru ales din nou a depus jurământul. După aceea Fr.: E. P. Marele Secretar al Marelui Loja Națională a făcut cunoscut situațiunea fr.:ei în țară și afară de granițele ei și în fine s'a fost fixată suma ce trebuie să plătească Federațiunea Ioanită Marelui Loja Națională ca contribuție. După închiderea Conventului la masă albă s'au ținut mai multe discursuri de valoare.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A Romániai Nemzeti Nagypáholy Jánosrendi Symbolikus Páholyainak Szövetsége f. évi november hó 10 én tartotta rendes évi konventjét Bucureştiiben. A konventen a Romániai Nemzeti Nagypáholy közös Nagymestere, B. herceg is részt vett, akit L. S. Nagymester a Jánosrendi Szövetség nevében meleg szavakkal üdvözölt. A konvent megnyitása után a konvent elfogadta a főtitkár évi jelentését és a főkincstáros, valamint a számvizsgáló bizottság jelentését s nekik a felmentvényt megadta. Elfogadta a konvent a jövő évi költségvetést is. Aztán Dr. Sz. Zs. h. Nagymester ismertette azokat a módosításokat, melyeket a főtiszték értekezlet az előző napi ülésében végzett az alkotmányon, illetve annak igazságszolgáltatási részén. A konvent e módosításokat tudomásul vette és az alkotmányt elfogadta, dr. Sz. Zs. és dr. R. M. tvv.-nek pedig, akik a tervezeteket készítették, köszönetet mondott. A konvent az ujonnan alakult Humanitas páholy végleges munkaengedélye ügyében beadott kérését teljesítette s azután a főtiszték, a Szövetségi ítélőszék elnökének és tagjainak, valamint a bizottságoknak választása folyt le. A Szövetség Nagymesterévé ismét L. S. tv.: választott, akit B. közös Nagymester a Romániai Nemzeti Nagypáholy nevében melegen üdvözölt. Miután az ujonnan megválasztottak az alkotmányszerű fogadalmat letették, s a konvent dr. E. M. tv.:-t, a Bihar páholy tiszteletbeli fõm.-ét szabadkõmüvesi érdemei elismeréséül a Szövetség tb. tagjává választotta, L. S. Nagymester a konventet bezárta.

A Romániai Nemzeti Nagypáholy f. évi december 8 án tartotta a Jánosrendi Symb. Páholyok Szövetségével közös konventjét. E konventen a permanens bizottság tagjain kívül több tv.: jelent meg. A konvent egyhangulag ismét B. herceg tv.:-t választotta a Nagypáholy Nagymesterévé, akit a távollévő L. S. nagymester helyett a Jánosrendi Szövetség nevében M. L. tv.: üdvözölt. A Nagymester meleg szavakkal köszönte meg a megválasztást és a Jánosrendi Szövetségnek derekas munkásságáért köszönetet mondott ép úgy, mint az üdvözlõ szavakért. Majd az újra választott Nagymester letette az esküt. Azután E. P. tv.:, a Nemzeti Nagypáholy főtitkára ismertette a szabadkõmüveség helyzetét az országban és a határokon túl s végül megállapította a konvent a Jánosrendi Szövetségnek a Nemzeti Nagypáholy számára fizetendõ hozzájárulását. Este a fehér asztalnál találkoztak a tvv.:, ahol több értékes felszólalás hangzott el.

AMTLICHE MITTEILUNG

Der Bund der Symbolischen Johannislogen in der Nationalen Grossloge von Romänien hat seinen ordentlichen Jahreskonvent am 10. November d. J. im Or.: Bucureşti abgehalten. An dem Konvent hat auch der gemeinsame Grossmeister der Nationalen Grossloge von Romänien, Br.: Prinz B. teilgenommen, der im Namen des Johannisbundes vom Br.: Grossmeister L. S. auf das Wärmste begrüsst wurde. Nach der Eröffnung des Konventes werde der Jahresbericht des Grosssekretärs, der Kassabericht des Grossschatzmeisters und der Rechnungskommission angenommen und ihnen das Absolutorium erteilt.

Das Budget des nächsten Jahres wurde ebenfalls angenommen. Dann berichtete Br.: Dr. Sz. Zs. über die Abänderungen, die durch die Konferenz der Grossbeamten an der Konstitution den Teil der frm.: Jurisdiction betreffend vorgenommen wurden. Die Abänderungen wurden genehmigt, den Brr.: Dr. Sz. Zs. und Dr. R. M. aber, die das Projekt verfasst hatten, sprach der Konvent seinen Dank aus. Dann erteilte der Konvent der Loge Humanitas die entgeltige Arbeitsbewilligung und schritt an die Wahl der Grossbeamten und der Richter des Bundesgerichtes wie auch der Mitglieder der Kommissionen. Zum Grossmeister des Bundes wurde wieder einstimmig Br.: L. S. gewählt, den im Namen der Nationalen Grossloge der gemeinsame Grossmeister Prinz B. wärmstens begrüßte. Nachdem die neugewählten Grossbeamten das Gelöbniß abgelegt hatten, wurde Br.: Dr. E. M., Ehrenmeister der Loge Bihor in Anerkennung seiner frm.: Verdienste zum Ehrenmitglied des Bundes gewählt und dann der Konvent vom Grossmeister L. S. geschlossen.

Die Nationale Grossloge von Romänien hielt ihren mit dem Johannsbunde gemeinschaftlichen Konvent am 8. Dezember d. J. im Or.: Bucureşti ab. An diesem Konvent nahmen ausser den Mitgliedern der permanenten Kommission mehrere Brr.: des Johannsbundes teil. Zum Grossmeister der Nationalen Grossloge von Romänien wurde wieder Br.: Prinz B. gewählt, der im Namen des Johannsbundes statt des erkrankten und darum abwesenden Grossmeister des Johannsbundes vom Br.: M. L. begrüßt wurde. Der neugewählte gemeinsame Grossmeister dankte in warmen Worten für die Wiederwahl und sprach dem Johannsbunde sowohl für die warme Begrüssung wie auch für die im vergangenen Arbeitsjahre erwiesene fruchtbare Arbeit seinen Dank aus. Dann legte der neugewählte Grossmeister den Eid ab. Nachdem Br.: E. P., der Grosseekretär der Nationalen Grossloge über die Lage der Frm.:ei im Lande und im Auslande berichtet hatte, wurde von dem Konvent der Betrag des Johannsbundes zu den Kosten der Grossloge festgesetzt. Nachdem der neugewählte Grossmeister den Konvent geschlossen hatte, fand ein Bankett statt und am weissen Tische wurden mehrere wertvolle Ausprachen gehalten.

Jules Romains szabadkőművességről

Irta: Dr. Balassa József tv.:

Jules Romains, a kitünő francia költő és regényíró néhány évvel ezelőtt egy nagy regénysorozatot indított meg *Les hommes de bonne volonté* (A jóakaratu emberek) címmel. Az első kötet 1932-ben jelent meg, ez év szeptemberében a nyolcadik. Ez a nyolc kötet csak kezdete egy nagy koncepcióju tervnek, melyben Romains azt a faladatot tüzte maga elé, hogy utódaink számára képet fessen a korról, amelyben élünk, századunk első negyedéről 1908 tól napjainkig. „Ez a kép — mondja a szerző művéről — a modern életet mutatja be a maga teljességében és mélységében. Be akarja mutatni e kor mély erőt, feltáruló és földalatti jövőjét. „Ez az anyagba beleillesztett egy drámát, nem költött, hanem magából a korból merített drámát, a világháboru drámáját. A kornak ez a rajza széles alapon indul meg. Az író megismerti a francia társadalom legkülönbözőbb osztályait: az arisztokráciát, a polgári középosztályt különféle foglalkozásában, a munkásosztályt. Egyénnel és társadalmi rétegekkel ismerkedünk meg, életmódjukkal, vágyaikkal és törekvéseikkel. Így adja az író a mai Franciaország bonyolult társadalmának keresztmetszetét.

Jules Romains írói egyéniségéről csak néhány fontosabb adatot akarok megemlíteni. Igazi neve Louis Farigoule, ezt cserélte fel a francia irodalomban gyakori szokást követve mai írói nevével. Született 1885-ben; az École Normale (tanárképző intézet) növendéke volt, a *Clarté* egyik alapítója, ő indította meg az unanímista filozófiai és irodalmi irányt, amely szerint a drámaíró és a regényíró feladata, hogy ne az egyének rajzával törődjön, hanem a társadalmi csoportokat mutassa be. Megjelentek verseskötetei (legfontosabb *La vie unanime*), regényei és drámái. A most megindult regénysorozatot tekintve legfőbb művének. Ennek 7. kötetében részletesen és igen magas szempontból foglalkozik a szabadkőművességgel. Azt a képet akarjuk itt olvasóinkkal megismertetni, amelyet J. Romains a szabadkőművességről rajzol és szerepéről a Franciaország társadalmi és politikai életében. Rá kell mutatnom még arra, hogy a regény 1908-ban kezdődik, tehát néhány évvel a világháboru kitörése előtt.

Abban a nagy körképben, amely a regény folyamán szemünk előtt elvonul, a szereplőknek egy kis csoportja érdekeli bennünket különösebben. Néhány fiatal ember, akik keresik az új kor szellemét, az új irányt, amelyben el kell indulniuk. Jean Jerphanion vidékről kerül fel Párisba, mint az École Normale növendéke. Itt megismerkedik és szoros barátságot köt egyik társával, Pierre Jallez-szel. Rokon gondolkozású egyének, akiket komolyan foglalkoztatnak az élet nagy feladatai s a háboru utáni idők égető problémái.

A hasonló gondolatokkal foglalkozó ifjaknak egy másik csoportja szintén az Ecole Normale-ból került ki. Fiatal tanárok, egy kiváló történettudós-nak Sampeyre-nek tanítványai: Clanricard, Laulerque és Darnould. Sampeyre nagy hatással van tanítványaira, gyakran keresik őt fel, hogy az élet fontosabb kérdéseiben meghallgassák véleményét. Clanricard így jellemzi: „A legtürelmesebb ember, előadásáiban igyekezett igazságot szolgáltatni a katolicizmusnak történelmi szempontból . . . , ez azonban nem akadályozza abban, hogy legkomolyabb beszélgetéseink közben ne csusztasson be egy-egy maliciózus

antiklerikális megjegyzést." Azután hozzáteszi, hogy alapjában véve a legtisztább demokrata.

Ez a három ifju egy beszélgetés közben rátér a jövő feladataira, egy fenyegető háboru közeledésére. Lalerque a leghevesebb köztük, ő a cselekvés embere, érzi a közeledő nagy veszélyt. Kifejti nézeteit a forradalmi cselekedetekről. „Ha tudnám, hogy van egy olyan titkos társaság, — mondja — amelynek a célja ugyanaz, mint az enyém, akik el vannak mindenre szánva, mindent elkövetnék, hogy belépthessek közéjük.” Tovább folytatva a felvetett gondolatok megvitatását, a titkos társulatokról beszélgetnek s így jutnak el a szabadkőművességhez. Megtudjuk, hogy van egy közös ismerősük, Rothweil, aki szabadkőműves. Ez a Rothweil egyetemet járt, művelt ember; abbahagyta tanulmányait és átvette atyja cipőüzletét. Igen lelkes ember, a szabadkőművességben szerepe van és szívesen vezet be másokat is a szövetségbe. Mind a három ifjut nagyon érdekli a dolog, de egyiknek sincs róla tiszta fogalma. Clanricard a legtájékozatlanabb; otthon olyan környezetben nőtt fel, ahol ellenséges szemmel nézték a szabadkőművességet. Lalerque szélső forradalmi felfogását nem elégíti ki az, amit a szövetségről tud. Ő és Darnould beszéltek róla Rothweillal, aki felhívja figyelmüket egy kiváló szabadkőművesre, Lengnau-ra. Azt mondta, hogy Lengnau a legalkalmasabb arra, hogy megismertesse őket a szabadkőművesség szellemével, céljaival. Eddig még nem mentek el hozzá, pedig keresnek egy társaságot, amelyhez csatlakozhatnának. „Olyan egyedül vagyok ebben a komisz modern világban” mondja Lalerque.

Jerphanion is ugyanezek a gondolatok kinozták. Ismerni akarja Páris, ahová vidékről került fel s egy alkalommal bejárja Páris nyomortanyáit. Az ott látottak mély hatással voltak lelkére; felzúdult a mai igazságtalan társadalmi rend ellen. Őbenne is ez a gondolat ébred és erősödik, hogy a mai világban az ember nem maradhat egyedül. „Szükségem van arra, hogy együtt érezzek másokkal, akik megértették azt ép úgy, mint én, akik akarnak velem együtt üvölni, hogy ez a kétségbeesés undora és hogy érkezett a cselekvés ideje. Az Egyház gondolata! Sohasem éreztem ennyire, hogy bizonyos percekben szükség van egy Egyháza. Egy egyesülésre. Belsőmben valami arra kényszerít, hogy kiáltsak: Veletek vagyok! Veletek megyek. Várjatok reám. Nyissátok meg előltem soraitokat. Gyötrődéseim után adjátok meg nekem ezt az enyhülést és azoknak a bátorítását, akik velem együtt ugyanazt remélik, ugyanazt akarják.”

Jallez-nek elmondja párisi kóborlásának tapasztalatait és a gondolatokat, amelyeket ezek benne keltettek. Arra gondol, hogy belép a szocialista pártba. Jallez ekkor figyelmezteti egy cikkre, melyet véletlenül látott meg a *Flamme* c. folyóiratban. Címe: *Nous sommes tellement seules.* (Olyan egyedül vagyunk.) A benne kifejtett gondolatok ugyanazok, amelyek őket is kinozzák. A cikk írója egy előlünk ismeretlen név: Ed. Clanricard. A cikkből úgy látják, hogy tanár. Jerphanion elhatározza, hogy ír neki és alkalmat kér a találkozásra. Clanricard válaszol, hogy szívesen ismerkedik meg vele. Így kerül össze ez a két, hasonló gondolatoktól vezetett társaság.

Jerphanion és Clanricard találkoznak. Beszélgetésük közel hozza őket egymáshoz. Mind a kettőt ugyanazok a gondolatok foglalkoztatják. Mind a ketten érzik a lelki magányosságnak gyötrelmét, egy Egyháznak a szükségességét. Kifejtik egymás előtt, hogy az előző nemzedék is alakított egyesületeket, ligákat. De a mai kor távlatából nézve úgy látják, hogy ezeknek a

célja az volt, hogy küzdjenek bizonyos szervezett hatalmak ellen, amelyen a hadsereg, az egyház; hogy megmentsek a kasztszellem erőszakosságai ellen az ember jogait, szabadságát. Az ő céljuk főleg negatív volt, a maiaké erősen pozitív.

„A mi nemzedékünk — mondja Jerphanion — és az előbbi között radikális ellentét van. Mi mindnyájan azon vagyunk, hogy egy „egyház“-at keressünk a magunk számára. Mindegyikünk a maga hajlama szerint, vagy a szocialista párt, vagy a barázda. (*Sillon*) vagy az *Action Française* felé fordul. Az előző nemzedék minden egyház ellen fordult; ők egyedül akartak maradni, mi keressük a magunk számára egy „egyház“-at.

Ekkor veti fel Clanricard a gondolatot: Itt van a szabadkőművesség. Jerphanion még tájékozatlanabb a szabadkőművesség felől, mint Clanricard.

Egy legközelebbi alkalommal Clanricard összehozza Jerphaniont Laulerque-vel. Ekkor Jerphanion kifejti, hogy a legfontosabb cél a lehető legrövidebb idő alatt elérni a társadalom radikális irányu átalakítását, véget vetni a társadalmi igazságtalanságoknak, képtelenségeknek.

A beszélgetés folyamán ismét rátértek a szabadkőművességre. Laulerque azt ajánlja, hogy keressék fel Rothweilt és beszéljék meg vele a dolgot.

Clanricard és Jerphanion fel is keresik. Rothweil már kutatott Jerphanion felől és két kutató jelentés állott rendelkezésére. Szívesen fogadja őket. Clanricardnak mondja: Nekünk szükségünk van olyan egyénekre, mint ön, lelkes, meggyőződéses emberekre, a jövő apostolaira. És én azt hiszem, hogy ön megnyugvást fog nálunk találni. Az embernek szüksége van arra, hogy valahova csatlakozzon. Nagyon örülök, hogy ez a szándék hozta önt hozzám. S ami önt illeti Jerphanion ur, nagyon hízelt rámnézve az ön lépése. Nagy zavarba hoz, hogy egy olyan értékes egyéniség, mint ön, hozzám fordult ebben a komoly ügyben. — Elvben azt hiszem, hogy ön a helyes uton van. De nem mernék határozott véleményt mondani. De van egy férfiú, aki iránt a tegnagyobb tisztelettel vagyok. Egy kiváló szellem, egy nagy lélek. Övele beszéljen. — S átadta neki Lengnau címét.

Még mielőtt Jerphanion elhatározta volna magát arra, hogy felkeresi Lengnaut, ismét találkozik Laulerque-vel. Ez közli vele, hogy megismerkedett egy volt szabadkőművessel, aki ide fog jönni hozzájuk a kávéházba. Őtöle hallhatnak részletesebb tájékoztatást a szabadkőművességről. Neve Ardansseaux, rézmetsző, eléggé művelt, tanult ember, sokat olvasott össze-vissza; elhanyagolt külsejű, nyugtalan természet, kellemetlen ember, de becsületes, — így jellemzi őt Laulerque.

Megérkezik Ardansseaux és elmondja, hogy két évig volt a páholy tagja. Kezdetben szorgalmasan eljár, azután otthagyta őket, mert nem elégitte ki, amit ott nyújtottak. Gunyolódó hangon elmondja, amit tapasztalt. Leírja a műhelyt, a munka menetét; csufolódva említi a különös szavak használatát, a szertartás furcsa nyelvét, a felvétel különös részleteit, gunyolja a szimbolumokat. Az egészet gyerekes szórakozásnak tekinti.

Jerphaniont nem elégíti ki ez a külsőségeken mozgó elbeszélés és megkérdi tőle, mik a szabadkőművesség igazi céljai. Azokon kívül, amit a világ tudni vél, vannak-e fontosabb, titkosabb céljai, amikről a külvilág nem tud? Ardansseaux erre nem tud válaszolni. Kertel, fecseg, arra hivatkozik, hogy ő ezt nem tudja, ők maguk is bevallják, hogy vannak magasfokok, nagytanácsok. Talán vannak még titkosabb felsőbbségek, mi az igazi titko-

kat nem tudjuk meg soha Ardansseaux észrevette, hogy felelete nem tetszett, nem elégitette ki hallgatóit. Hirtelen elkomorult és Jerphanion felé fordulva arra kérte őt, adja becsületszavát, hogy ha valamikor belép a szabadkőművességbe, nem fogja őt elárulni és nem tesz említést előttük mai beszélgetésükről. Jerphanion megígérte ezt

Ez a két találkozás a szabadkőművességnek két, egymástól annyira eltérő képviselőjével még jobban felkeltette Jerphanion érdeklődését és elhatározta, hogy találkozót kér Lengnautól, akit úgy jellemeztek előtte, hogy nagy idealista, nem a szabadkőművesség pápája, nem is tartozik a legfőbb vezetők közé, mert sohasem fogadott el semmiféle állást, hanem a legfőbb szellemi tekintély köztük.

Lengnau meghívta őt magához. Első kérdése ez volt: Mi vezette önt erre a gondolatra? Jerphanion elmondta, hogy milyen gondolatok bántják őt, vágyait, tétovázásait és hogy keres egy „Egyház“-at.

És mi vezeti éppen a szabadkőművesség fele? — kérdi Lengnau.

— Az a gondolat, hogy ez más, mint egy politikai párt, többet követel az embertől, jobban érdekli őt az emberi lét teljessége és talán vannak mélyebb és közvetlenebb eszközei a cselekvésre. S az a gondolat, hogy mégis csak titkos társaság. . . Már hallott egyetmást a külsőségekről, a szertartásokról.

Lengnau: A mi dolgaink nem titkosak. Annyiszor lámadtak bennünket és akad mindig renegát, aki leleplezi a szabadkőművességet. Éppugy lehetne nevetségessé tenni a katolikus vallás szertartásait.

— Ön az előbb arról beszélt, hogy önt és az ön nemzedékét az a gondolat foglalkoztatja, hogy szükségük van egy Egyházra. Nos, a tiszta szellemnek nincs egyháza. Ha a tiszta szellem kielégíti önmagát, az elmékedéshez kell fordulniok a magányosságban. Akkor nincs szükségük egyházra. Mert mi az egyház? A szertartások által szervezett tömeg.

Lengnau ezután kifejti a különbséget a kereszténység és a szabadkőművesség szertartásai között:

— A keresztény, a katolikus szertartások mindig ugyanazon eszme körül forognak: az *áldozat körül*. A keresztény istennek szól ez az áldozat, de szól az embernek és a világnak is. A bünt kell jóvátenni, az üdvösséget kell megszerezni szenvedések által. És ez az üdvösség egyúttal a vég és elpusztulás. A szabadkőművesség szertartásai az *építés (construction) eszméje* körül mozognak. Ha ezt megértette, akkor mindent megértett. A ruházatnak, a szertartásnak minden részlete, amit önnek elmondtak s amelyeken talán mosolygott, a nyelvnek, a szólásoknak különössége, a fokok elnevezése, a terem díszítése, stb. . . . mindez része a vallásos drámának, olyan értelemben, ahogy azt a régiek felfogták — *Ez az építés drámája, amint a mise az áldozat drámája.*

— Van valami, ami bizonyosan nem került el a figyelmét, de amin talán nem elmélkedett eléggé. Ha friss szemmel próbálja nézni az emberiség haladását, két, három vagy négy század óta, nem lepte-e meg, hogy mennyi új van benne? Mi nem vagyunk rá figyelemmel, mert már megszoktuk és mert benne élünk. Pedig mennyi haladás történt azóta. Egyes szavak használata közömbös lett előttünk, pl. ez a szó haladás vagy az ilyen szó mint szabadság, emancipáció, demokrácia, az emberiség testvérisége. Ha az olyan nagy világtörténelmi eseményekre gondolunk, mint a francia forradalom, az

1848-as mozgalmak egész Európában, nem érezzük eléggé, hogy ezek részei egy századokon keresztül folytatott összefüggő munkának. Ha magasból egybefogva nézhetnők ezt a haladást a középkor óta, nagy megindultság venne rajtunk erőt. Láthatnánk nagyon sok tényrt, amely külön-külön meglepő vagy csodálatos : a rögöz kötött jobbágy, akiből szabad ember lett... az eretneket nem viszik máglyára... a fehér ember harcol, hogy a fekete rabszolgát kiragadjja szégyenletes helyzetéből... a nemes ember lemond kiváltságairól... a gazdagok revidéálják jogait... nagy katonai államok hirdetik a béke és a nemzetek közötti szövetség szükségességét.

— Nos, ha ön ezt átérzi, akkor átérzi azt is, hogy mit neveznek a szabadkőművesek a templom felépítésének. Nem mondom, hogy mindaz, amit az emberiség ebben az értelemben tett, a szabadkőművesek műve. Nem. De ők sohasem maradtak ettől távol. Ők voltak azok, akik a munkások tömegébe vitték a tervet, a kitartást, a testvéri összetartást. Én tanulmányoztam a szabadkőművesség történelét. Ők ott vannak a középkorban a székesegyházakat építő mesterek és legények között. Mialatt az áldozatnak szentelt és a világ felé tekintő vallás számára rendelt templomokat építik, megalakítják az első titkos csoportokat, s ezekből lett később az a Rend, amely feladatául fogadja a világ felépítését. És jegyezze meg magának, hogy az újabb korban olyan nagy és egymástól különböző emberek, mint Goethe, Szent-Simon, Auguste Comte, Victor Hugo nem lettek volna azok, akik voltak, ha nem lett volna mögöttük a szabadkőművesség, még ha nem is voltak mindnyájan egyenileg szabadkőművesek.

— Ön azt akarja mondani, hogy ez még nem magyarázza meg, mi az a Nagy Mű, a Templom Felépítése. Másnak azt mondanám : jöjjön közénk. Ott majd lassanként megtanulja látni a célt és megérteni nagyságát... aszerint, hogy mennyire méltó rá. De egy olyan embernek, mint Ön, többet is mondhatok. A Nagy Mű, amelyen a szabadkőművesség századok óta dolgozik : az emberiség teljes egyesítése. A teljes egyesítés. minden értelemben és minden területen, még a misztikus területen is. Mi mindig érintkeztünk a miszticizmussal, az okkultizmussal, a kabbalától egészen napjainkig. A cél igenis : az emberiség teljes egyesítése. Ön meg tudja érteni a szavak súlyát és fontosságát. Vagy csak olyan frázisnak tartja ezt is, mint sok más? Vagy pedig érzi, hogy valami nagyról, határozotról, ujról van szó? Mintha egy függőnyt vontak volna félre Ön előtt?

Jerphanion azt felelte, hogy ez egy nagy eszme hatását gyakorolja reá és hogy ez az eszme gyorsan megszilárdul benne, nem látszik üres álmodásnak.

Lengnau : Az egység, amelyről szó van, messzebb megy, mint az emberiség politikai, gazdasági szervezése ; felülmulja, átszellemíti, sőt maga után huzza ezt, mint egy halász a hálóját. Az előbb beszéltünk a szabadkőműves rítusokról. Ezek nem elégszenek meg azzal, hogy szimbólikusan bemutatják a templom építését. Bennük láthatjuk a misztikus egységnek egy sajátos formáját.

— Megérti, hogy nem titkokat akarok ön előtt feltárni? Nincs szó egy többé kevesbé rejtett tervről, melyet rövid időn belül végre kell hajtani. De ha az elvek meg vannak állapítva, elég, ha végig gondoljuk őket. Vannak köztünk politikusok, meggyőződéses szabadkőművesek. De nekik közéről kell

figyelniök az eseményeket s elvesztik a nagy perspektívák látását; nekik a többi párthoz kell igazodniok.

— Egy olyan ember, mint ön, tisztában van azzal, hogy a szabadkőművesség nem tekinti tartós értékűeknek az országhatárokat, az államokat, a nemzeteket, és hogy időleges visszatérésnek tekinti a nacionalista érzések emelkedését több mint egy század óta. A szocialisták lépéseit ebben az irányban félték igyekezetnek kell tekintenünk e Nagy Mű megvalósítása felé, amelyet nekünk századokon keresztül folytatnunk kell,

— Talán megütközik ezeken, amiket mondok, — fordult Jerphanion felé. — Nem, csak szeretném önt megérteni, gondolatait követni. Köszönöm, hogy így beszél velem.

— Tehát azt kérdem, hogy midőn az emberiség ledöntötte a régi bálványokat, nem teremtett-e újakat, amelyeket nekünk kell ledöntenünk. Igaz, hogy ez alkalmat adna ellenségeinknek, hogy ismét destruktívoknak nevezzenek bennünket. Ez a mi sorsunk iróniája. Minket, a világ felépítőit, neveznek időnként a destrukció rossz szellemeinek. Azt hiszem, ön is egy kissé még mindig így gondolkozik.

— És most beszéljünk a katolikus egyházzól. Nincs nagyobb tisztelője, mint én vagyok. Ők voltak az első alkotók mi előttünk. És tulajdonképp tőlük származunk. Nem a mi hibánk, hogy bizonyos időben az egyház lett az a szikla, amely elállta utunkat. Igen! ha megváltoztathatta volna szellemét, ha engedte volna, hogy a mi szellemünk áthassa. Ha megtartotta volna erejét, ifjúságát, hogy mindinkább katolikus, oekoménikus legyen. Hiszen a mi Nagy Művünk mi más, mint a teljes katolicitás. (A *katholikus oekoménikus* szavak igazi jelentése: egyetemes, az egész emberiségre kiterjedő).

— Ugy-e álmodozok. Azonkívül, hogy az egyház intézményei megöregedtek és nem tudnak asszimilálódni, átalakulni, mély ellentétek voltak közöttünk: a keresztény pesszimizmus, az élet megvetése, az az eszme, hogy a világ története mögöttünk van: a földi paradicsom, a bukás, a megváltás; ellenben a mi számunkra mindez előttünk van. Az ő istenük öreg és haragos, bosszuálló és büntet, várja ott fenn, villámmal a kezében, hogy mikor tud reánk és műveinkre lesújtani és elpusztítani bennünket; ő nem tud megférti a mienkkel, aki fiatal, aki eljövendő . . . , akit úgy képzelünk el, mint egy fiatal építőmestert, homloka talán gondokkal terhes, de szeme ragyog, kezében tervrajzok és körző, lába a földön nyugszik épülő falak között, körülvéve a dolgozó inasok, legények és mesterek tömegétől.

— Valamikor mégis csak el kell intézni a kérdést köztünk és az Egyház között. Én úgy érzem, hogy nem ezen az oldalon van a mi legnagyobb ellenségünk. Én nem félek egy szövetségtől előbb vagy utóbb. Meg kell hogy jöjjön . . . vagy az ellenség teljes leverése — ebben részemről nem igen hiszek — vagy többé vagy kevesbé titkos szövetség. Ők és mi vagyunk az egyetemesség egyetlen katonái . . . és a Lelkisége is, mert a szocializmus teljesen át van hatva materializmussal. Még a metafizikai nehézségeket is el lehetne háritani. Az ő istenük miért ne tűrhetné meg maga mellett a mi fiatal építőmesterünket? Hagyja meg neki ezt a világot és tartsa meg a maga számára a tulvilágot. Nem gondolja?

— A helyzet, amit ön ajánl neki, ez volna — mondja Jerphanion — : Isten a száműzetésben.

— De a legnagyobb tisztelet megadásával. Hisz a biblia Istene már

sokról lemondott Krisztus javára. Majd meglátjuk. Hallott már arról a híres álomról: egy pápa a mi sorainkban. Püspökök már voltak köztünk.

Ezzel Lengnau befejezte előadását.

Jerphanion: Nagyon hálás vagyok ezért a beszélgetésért. Nagy távlatokat nyitott meg előttem. Ezeket gondolkozni fogok. De egyet nem értek eléggé. Hogyan dolgozhat a szabadkőművesség bizonyos sürgős bajok, közvetlenül fenyegető veszélyek ellen. Azt látom, hogy a Nagy Mű megköveteli a társadalom igazságtalanságainak fokozatos megszüntetését, még az országhatárok eltörlését is. De ez messze van... nagyon messze...

— Az igazságtalanság teljes megszüntetése — feleli Lengnau — természetesen messze van, nagyon messze. A fődolog az, hogy közeledjünk feléje. Mindennap teszünk egy-egy lépést. Pl. a munkásbiztosítás. Ezt a páholyok érték el. Ami a határokat illeti, ez egy évszázad munkája, talán még annál is többé.

És most Jerphanion felveti a kérdést:

— És ha két vagy három év múlva kitör egy európai háború?

Lengnau különösen mosolyog, széttárja karjait és csak ennyit mond:

— *Eh bien?* (És aztán?)

Ezzel véget ért a beszélgetés.

A beszélgetés után Jerphanion azonnal felkereste barátját, Jallez-t és részletesen beszámolt neki az egészről. Elmondja, hogy Lengnau nagyon mély hatással volt rá. Érezte, hogy egy valóban jó emberrel ismerkedett meg, amilyen kevés van. És érezte azt is, hogy nagy eszméről van szó. Csak azon ütközött meg, hogy a bekövetkező háború veszedelmét Lengnau egyszerű *Eh bien*-nel intézte el. Később Clanricard közli vele, hogy felvételt a szabadkőművességbe. Jerphanion még nem határozott. Ezzel végződik a regénysorozat VII. kötete. Később bizonyosan lesz még szó a szabadkőművességről.

(Folytatjuk a következő számban.)

A skót ritusu páholyok főhatóságainak deklarációja a szabadkőművesség alapelveiről

A „New Age” című szk.: folyóiratban most teszik közzé a skót ritusu páholyok főhatóságai által nyáron Brüsszelben tartott értekezletnek deklarációját a szabadkőművesség alapelveiről.

Az értekezlet — kezdődik a deklaráció — újra megerősítette a szabadkőművesség hitét minden világok legfőbb építőmesterében.

Megállapította, hogy a jó kőművesek, egyuttal jó hazafiak is, loyálisak országuk kormányzatával szemben, engedelmeskednek a törvénynek és készek arra, hogyha szükséges, életüket áldozzák fel országuk szabadságának és becsületének védelmében.

A deklaráció hangoztatja a megingathatlan hűséget a szk.: alapelvek iránt, melyek legfontosabbjai az igazság és igazságosság, a szabadság, türelmesség, testvériség és jótékonyosság, valamint a becsületesség és önrizetesség a magánéletben és az emberiség szüntelen haladása a közéletben.

Nyomatékos kifejezést ad a deklaráció annak a meggyőződésnek, hogy a szabadkőművesség alapelveivel ellentétben áll, sőt súlyos veszélyt is jelent annak egységére, erejére, hasznosságára és boldogulására, ha szk.: szervezetek megkísérlik befolyást gyakorolni törvényhozási tervek, vagy indítványok ügyében, vagy beleelegyednek állami tisztviselők megválasztásába, vagy bármilyen irányu alkalmazásába, vagy befolyásolni akarják azokat hivatali kötelességeik teljesítésében, akár testvérekről legyen szó, akár nem. Igazi szabadkőműves köteles a magánéletben is öntudata parancsaival összhangban cselekedni.

Az értekezlet hivatkozott az alapvető szk.: elvre, mely megtiltja, hogy zárt ajtók mögött olyan vallási, politikai, vagy más tárgyakat vitassanak meg, melyek alkalmasak lehetnek személyek elleni ellenségeskedés kiváltására.

Mint szellemiekkel foglalkozók részéről komoly számbavételre is méltatlant, visszautasította az értekezlet a szabadkőművesség ellen hangoztatott alaptalan és megindokolhatatlan támadásokat. De ugyanakkor megállapította, hogy nemcsak joga, hanem kötelessége is a szabadkőművesnek minden lehető törvényes és békés eszközzel megvédeni a szabadkőművesség intézményeit, ha ezek fennállását olyan kormányok fenyegetik, amelyeket ebben a szabadkőművesség ellenfelei befolyásolnak. Kijelenti a deklaráció, hogy a szabad és elfogadott szabadkőművesek bármelyik országban szabályosan megalakul, ügyei vezetésében és céljai kitűzésében teljesen szuverén és független szervezet és hogy más országok szabadkőműves szervezeteinek, vagy szabadkőműves egyéniségeinek alávetve nincsen. Viszont minden szabadkőműves össze van kötve egymással a szövetség és testvériség láncja által arra, hogy egymást kölcsönösen segítsék és támogassák. Az értekezlet végül rokonszenvéről és támogatásáról biztosította azokat a szk.: testvéreket és intézményeket, melyek a mai körülmények miatt arra kényszerülnek, hogy igazságtalan és felelőtlen támadásokkal szemben védjék magukat.

A világszabadkőművesség évkönyve

II.

(Folytatás)

Irtá: Dr. Sz. S. tv.·

Sedmik prágai tv.: „*Das Verhältnis der Freimaurerei zu öffentlichen Fragen*“ címen irt cikket az évkönyvbe. A szkv.: -ség alapvető szabályai, az u. n. régi kötelmek szerint semmiféle vallási, nemzeti vagy politikai kérdést nem szabad a páholy falai közé vinni. Ezeket az előírásokat szószerint véve, a szkv.: legyen egy csendes, rendes állampolgár, akinek főgondja, hogy eleget tegyen a hatóságok előírásainak és végeredményében a szkv.: -ség semmiben sem különbözne a vendéglői asztaltársaságoktól, melyek azért jönnek össze, hogy szivarozzanak és tereferéljenek. Ma azonban, mikor minden politika, még az iskola és a kultúra is, ezt az álláspontot fenntartani lehetetlenség. Még akkor is, amikor a rendi alkotmányok idején a szkvv.: a politikai és vallási szabadságért sikra szálltak, mai értelemben véve politizáltak. A szabadkőművesnek ma is küzdenie kell a demokráciáért, a szabadságért, a szociális igazságokért, szembe kell szállania a diktatúrával és erőszakkal. A cikkíró sajnálatos állapítja meg, hogy még a haladó körökben is, melyeknek a szkv.: -ségben fegyvertársat kellene látni, annyi antipátiát vagy legalább is hűvösséget tanusítanak vele szemben. Ennek oka csakis az lehet, hogy a szkv.: ma is egy titkos társaság romantikus szerepében tetszeleg. A mai kornak már nincs érzéke a romantika iránt és nem csoda, ha bizalmatlan a szkv.: szövetséggel szemben. Angliában a közvélemény sosem lehet ilyen tévhitbe, mert ott azt tartják, hogy az igazi szkv.: titkot úgy sem lehet elárulni és teljesen mellékes, ha valaki tudja, hol van a páholy és ki olvas szkv.: könyveket, melyeket úgy is megszerezhet mindenki, akit érdekel. Sedmik tv.: szerint az európai szkv.: -ség mai helyzete azt mutatja, hogy a szkvv.: sem mások, mint emberek. Mint minden szervezet, a szkv.: -ség is megszenvedti a mai kor tragédiáját, mely az opportunitásnak és konjunktúrának, a szellemi és erkölcsi meghasonlásoknak kora. Minden szkv.: -nek tisztában kell lenni azzal, hogy a mai terror, a nemzeti és fajgyűlölködések kora csak átmeneti idő és hogy nem szabad elvetni a humanitás, az igazság és összetartozás eszméit, sőt ellenkezőleg ezeknek az ideáloknak utiát még egyéni érdekeink veszélyeztetésével is egyengetni kell.

Hartl prágai tv.: „*Die Prinzipien der freimaurerischen Internationalität, ihre Möglichkeiten und Grenzen*“ című cikke az, mely véleményem szerint tulságosan hangoztatja, hogy a szkv.: -ség nemzetközi érzései teljesen alá vannak rendelve a nemzeti érzelmeknek. Szerinte a szkv.: csak saját országának határain belül küzdhet a békéért. Előfordul a cikkben a következő gondolatmenet: „A szkv.: -ségnek már csak lélektani alapon és opportunitásból is követnie kell a hazafiasság parancsait, mert csak az tudja befolyásolni a közvéleményt, aki annak bizalmát bírja. Ha egy csoport szembehelyezkedik az általános véleménnyel, nem remélheti, hogy érveit bizalommal és megértéssel fogadják.“ Én azt hiszem, a szkv.: -ségnek semmiesetre sem szabadna opportunistá módon a közvélemény szimpátiáját olyan elvek hangoztatásával megnyerni, melyek nincsenek teljes összhangzásban a szkv.: meggyőződéssel. Ami pedig a szkv.: -ség szerepét az eljövendő és elkerülhetetlennek tartott háború esetén illeti, a cikkíró egyszerűen megállapítja, hogy az erők, melye-

ket a háboru felszínre vet, nem győzhetők le humanitárius elvek hirdetésével. Vigaszul hozzáteszi, hogy a szkv.: akkor is, amikor a háboruban hazafiúi kötelességét teljesíti, nem fog megfelekedezni a szkv.: elvekről, sőt tulajdonképeni feladata akkor fog elkezdődni, amikor a háboru véget ér s amikor segíteni fog a felizgatott kedélyek megnyugtatózásában.

Van még a szkv.: évkönyvben egész sor olyan közlemény amelyeket nagyon is tanulságos előlvasni. Van három cikk, melyek a szkv.: filozófiával foglalkoznak. A szkv.: -ség és a katolicizmus egymáshoz való viszonyát azok a cikkek tárják elének, melyek beszámolnak Dr. Reichl tv.: , az évkönyv eddigi szerkesztőjének Muckermann jezsuita páterrel folytatott vitájáról. Ezt a valóban tiszta fegyverekkel lefolytatott világnézeti harcot ismerjük már az évkönyv mult évi tartalmából is. Dr. Déznai Viktor temesvári tv.: -ünk szellemi olimpiászról cikkezük ismételtén és ezt a szép tervezéti, mely talán egyszer mégis el fog jutni a megvalósulás stádiumába, már itt páholyunkban az ő saját előadásában volt alkalmunk megismerni. Balassa József a betiltott, de valójában mégis működő magyarországi nagypáholy főmestere a magyar szkv.: -ségnek a felvilágosodás korában kifejtett tevékenységéről irt cikket és örömmel állapitható meg, hogy ennél a témánál sem hiányosak az ismereteink, mert J. E. tv.: előadásában teljes mértékben átélük mi is az erdélyi szkv.: -ségnek ezt a ragyogó korszakát. Hogy a szkv.: -ségnek a felvilágosítást szolgáló szerepét még az ellenfelek is kénytelenek elismerni, bizonyítja Balassa tv.: -nek az a közlése, hogy Szekfü Gyula budapesti egyetemi tanár, a mai Magyarország hivatalos történetirója, kinek konzervatív és antiliberális elvei ismeretesek, most megjelent háromkötetes nagy munkájában a következőket írja: „A szkv.: -ség adta meg a felvilágosodásnak átütő erejét legalább is szellemiekben. Általában a szkv.: -ség (volt) egyik legjelentősebb faktor az új szellem kialakulásában és az első, mely elég potenciális energiát halmozott fel magában, hogy megkezdhesse a régi életformák átalakítását“.

Mikor a világszkv.: -ség évkönyvében olvasott problémákat rövidesen összefoglalva így feltártam, nem tagadom: lépten-nyomon megragadott a kísértés, hogy elmondjam az egyes felvetett kérdésekről a magam véleményét is. Hiszen ezeknek a kérdéseknek természete olyan, hogy minden tv.: -t, kinek tényleg szívügye a szkv.: -ség, gondolkodásra és állásfoglalásra kényszerít. Ha nagyjában el is tudtam kerülni a szubjektív vélemény nyilvánítását, sajnos, nem tudtam elkerülni, hogy a személyes állásfoglalás ne legyen a sorok közül kiérezhető.

Tavaly, amikor János napján Aradon sosem látott nagy számban gyűlt össze az erdélyi szkv.: -ség, érezve, hogy a mai időkben minden alkalmat meg kell ragadni, hogy tv.: -i összetartozásunkról bizonytságot tegyen — tavaly, amikor megtiszteltek azzal, hogy engem biztka meg a Jánosnap beszéd elmondásával, akkor mondtam már, hogy a régi ideálok nagy része szertefoszlott az új idők szelében. *Az erdélyi szkv.: -ségnek is meg kell értenie az új idők szavát, mely megköveteli, hogy új eszközökkel harcoljunk a szkv.: célok eléréséért. Régi metódusaink a tétlenségre kárhoztatnak, amit tőlünk a korszellem parancsolva követel, egy szóval kifejezhető: aktivitás.*

Igenis, hagyjunk fel a titokzatosságnak azzal a formájával, melyet a fentebb idézett cikkirő romantikus játéknak nevez,

igenis, engedjük be a mindennap realitását páholyunkba és ha egyik

tv.-ünk beszélni fog arról, ahogyan odakint éreznek, odakint gondolkoznak, akkor ne hagyjon minket a páholy egyedül kétségeinkkel, hanem vezessen az elvi álláspontok tisztázása révén biztos utra a den. agóg jelszavak tömkelégében, igenis lássuk be, hogy a romániai szkv.-ség nem tette meg azt az utat, melyre például a csehszlovák szkv.-ség büszkén tekint vissza. Kétségtelen, hogy a nemzetiségek egymáshoz való közelítése csak akkor lehet eredményes, ha az iniciativa többségi oldalról történik. A régi szkv.-s. tradíciókon nevelődött erdélyi kisebbségi szkv.-ségnek ki kell tehát termelni magából, bármilyen nehéz feladat is, bármilyen munkával jár is, az igazi meggyőződéses erdélyi román szkv.-séget és együttesen valódi szkv.-sé nevelni a ma még mindig csak névleges regáti szkv.-séget is.

Minden igazi szkv.-s. tv.-s. tudja, hogy lehet vita a metódusok és eszközök tekintetében, de abban, hogy a mai gyűlölködések kora tényleg csak átmeneti állapot — és hogy mindig azoknak lesz igazuk, akik a humanitást, az egyenlőséget, a népek és nemzetek összetartozását hirdetik — szabadkőművesek között nem lehet vita.

A XVIII. század magyar szabadkőművessége

Irtta: dr. J. E. tv.-s.

(Folytatás.)

XIV.
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Arankával 1790—91-ben többször vált még levelet. Sajnos kettőjük levelezése nem teljesen ismeretes. Az ismert levelek nagy részében Kazinczy és Aranka inkább irodalmi kérdésekkel foglalkoznak. Az 1791 január 7-én írt Kazinczy levélben ismét találunk szabadkőműves vonatkozást. Így többek között az ugyancsak szabadkőműves Nagyváti irodalmi munkásságáról a következőket írja: „Pesten a Nagyszivüségénél (= magnamitas) nevezet alatt jövének ki 3 kis darabok. 1. A veres Barátnak elmékedései a Templom Düledékjei közt, ford. De la Plume. (Nagyváti János). 2. A vallás tserelés, ugyan ő általa. 3. L'horoscope de la Pologne. Ez mind a Nagyvátié. Ez az ember mintegy 35 esztendő ember. S. Pataki Kálvinista Deák, s Losontzi conector vala. Onnan mint az ifjú Motsárinak a nevelője le-mene Pestre Psilosophiában doctorisáltatni, hogy concurrálván pro cathedra Philos. a pápista iskolában Professor lehessen. Egy sok tehetségű derék ember. Kőmives“.

Nagyváttal később Aranka is levelezni kezd és benne az Erdélyi Nyelv-mivelő Társaság számára hasznos munkatársra talál.

Kazinczy és Aranka barátsága 1791 tavaszán rövid időre elhidegül. Aranka bizalmatlansága Kazinczy Ferencz megjelenendő könyvével szemben méltó elkeseredést vált ki a magyar irodalom önzellen előharcosából. Ezt mutatja 1791 február 19-én Lőcséről írott rövid és megszólitásnélküli levele. Mikor éppen 165 f. 40 xrt. füzetek ki nyomtatásáért és rézremetszéséért, s azt reményilem, hogy ennek a pénznek legalább egy részét vissza fizeti egynehány hét alatt Erdély, veszem Leveledet, hogy pénzt akkor várjak, mikor a Mesziást bé-küldöm. Átkozom azt

az órát, a melyben eszembe jutott, hogy irjak, nyomtatassak, költsek, magamat jövedelmemnek egy részétől megfoszszam, ha a köz dologért felvállalt igyekezeteknek ez a jutalma! Kazinczy!" Április 8-ikán Aranka békitő levelére már enyhébb hangon válaszol ő is, de a régi meleg barátság csak nem áll helyre köztük: Ismét panaszkodik, hogy a Messziására „már 13 Praenumeránsa” van. „Sacrediable! 13. Cela faist honneur à Notre gout! Ki kellene trombitáltatni más nemzeteknél, vagy leg-alább a Ninive Irójánál; úgy ugyan el-hiszik, hogy egy Párisi kortsolyásnak főbb tudománya s Aesthesis-e van, mint Magyar Országban a földes Uraknak. És még is tsendes vért kívánsz. Ha, ha, ha! Az van! hogy is ne volna tsendes, mikor a Messziásra 13 Praenumeráns van”.

Kazinczy még aznap, 1791. április 9-ikén újból ír Arankának és tudatja, hogy állásából elbocsátották. „Négy órával azután, írja, hogy leveletem útnak indítám Kassa felé, egy parantsolatját veszem a Helytartó Tanátsnak d. d. 1-a Apr. a mely engemet azért, hogy a Római Pápa helyett Kalvin János prófétát tartom a Jezus Christus leg-hivebb, leg-kezdesebb Ige-Magyarázójának, benigne el-mozdit a hivatalomból. Régen elláttam, hogy e lesz belőle, és így az újság olly kevés sensatiót tsinált bennem hogy Apathiámat minden tsinálhatná”. 1793 január 5-ikén ismét panaszkodik Arankának a „A tzipfos és tzipftalan papok” ellen. „Őket a frantzia veszedelem, írja Kazinczy, elkeserít. Itte alles zu wagen, s készebbek mindent, mint a legkisebb csekélységet is elveszteni. Az újságokat nagyon herélik a Censorok”. „Magam láttam a Deákban, mint töröl-ki a Budai Censor a Custine humanitásának igen ártaflan emlékezetét”.

Az 1793 április negyedik levelében ismét a censorok ellen tör ki. „Emlékezél é édes Barátom, mit irtál ugyanazon levedben azon tzikkelyben, hogy Erdélyben alacsony sorsú emberek lagnak s ezek nem gondolnak azzal, hogy . . . Értetek, talán te is Értettél engem. Kezet fogok veled!”

Azután még egy levél 1794. május másodikáról, az utolsó Kazinczy lefogása előtt szintén az elnyomott gondolat, az írói lelkiismeret tiltakozószavát rejti a sorok mögé. Aranka „oratioját” bírálva ezt írja: „Liberté, libérté, cheris Combats avec tes défenseurs. Ugyan ki az, a ki ezeknek a fellengős szónak eléneklését hallván, kacaghat? Ha álom is, szép álom. Hazaszeretet, virtus, igazság, világosodás, szelidülés oly nevezetek, a melyeknek hallására tisztelnek és hév megdöbbenésnek kell bennünk támadni”.

Ezek a sorok Kazinczy elfogatása előtt az utolsó szavak, amiket nem sejtve még a rá váró szomorú sorsot barátságához intézett. Pedig a végzet ekkor már nagy léptekkel közeledett felé. A mit sem sejtő Kazinczy ellen vall Szentmarjai és vallomása alapján elrendelik ietartóztatását.

Kazinczy fogságával szabadkőművesi működése hős-kora lezáródik. De az Arankával és többi író és „szerzetes” társaival folytatott szabadkőműves levelezésén kívül még a pesti páholyban történt látogatásairól is meg kell röviden emlékeznünk. Kazinczynak a pesti páholyban folytatott tevékenységéről főként a dégi Festetich levéltár gazdag szabadkőműves anyaga tartalmaz sok új adatot. A már fentebb közölt rózsakeresztes esküjén kívül az egykori „Vereinigung” páholy jegyzőkönyvei, hivatalos iratai és látogatáskönyve őrizték meg Kazinczy munkásságának emlékét. Kazinczynak legértékesebb természetesen az a levele, amelyet Szlávy György felvétele érdekében Kassáról a páholyhoz intézett. A „Vereinigung” páholy egykori jegyzőkönyve e levéllel kapcsolatban, amelyet 1794 augusztus ötödikén olvastak fel Aigner, Pajor, Kilián, Széplaky, Gyurky sfb. jelenlétében szószerint a következőket tartalmazza: „Sind zwei Empfelungs-

schreiben, und zwar eines von Br. Franz Kazinczy von 19 wodurch der Profane Georg Szlávy Oberstuhlrichter von Bihar Comitat, dann der zweiter von dem abwesenden Br. Gyurky.

Méhy Molnár zur Aufnahme vorgeschlagen werden, wegen erstreten ist den Br. Br. aufgetragen werden Erkundigung einzuholen, und der Hochwürdiger behält sich selbst vor, vorlaufig auch an den Br. Kazinczy zu schreiben^{*)} A jegyzőkönyv a két (Pest és budai) páholy közös összejövételéről szól és a jelenlevők felsorolása után Kármánról azt a megjegyzést is tartalmazza „Kármán lässt sich entschuldigen“, ami minden távollévő köteleessége volt, ha a munkán nem vehetett részt.

Kazinczy levele a jegyzőkönyvhöz van mellékelve a következő megjegyzéssel: „Beantwortet den 7 Aug. 1794.

„Hochwürdigster!

Georg Szlávy, Oberstuhlrichter im Bihar Com. ein Mann, von Jahren zwar jung, aber doch so angesehen, das er würdig befunden war, in der wichtigen Deputat. die dieses Comitet an D. Kön. Hoheit den geliebten Palatin meines Vaterlands in Febr. dieses Jahres abgesandt hatte, mitdeputirt zu werden, bat mich um den Eintritt in unsere Orden zu einschaffen. Es ist mein Stolz, sagen zu können, das er, durch einige Mitglieder unseres Ordens zu den Eintritt aufgemuntert, nicht sie, sondern mich zur wegweisung wählte, doppelt mein Stolz, denn ich bin entschert, das ich der guten Sache einem Vortrefflichen Menschen einen *muthigen Wegleichter*, zuführe. Leicht wäre es mir gewesen ihm in Kaschau den Eintritt zu verschaffen ihm das Licht... Ihrem Hamer erblicken zu lassen; dort, in dem schönen Tempel der Weisheit u. freundschaft, wo das Licht unseres Ordens in seiner heiligen unter...^{**)}

Lohr, unvermengt mit dem Irrlicht, der teosophen, goldmacher, und Geisterbeschwörer leuchtet. Nehmen Sie mich, und meinem Suchenden gütigst auf. Die attestata von seiner Würdigkeit will ich mitnehmen, denn ich begleite ihn selbst hier, und lese dort mit Ihrer Erlaubnisz eine Einweihungs Rede vor.

In Kaschau ist die Restauration vorgestern von sich gegangen. Joseph Viczay, Doctor der Medizin ist Deputirter Meis. V. St. werden Sam. Fried und Peter Neumányi.

Assistenten, Baron Gabriel, Ötvös Schatzmeister, Heinzely Controlor, Daniel Dobay Redner. Schröt ist Zeremoniren Meister geblieben.

Umtassen Sie mich, mit Ihrer mir so sehr schätzbaren Liebe... entharre mit... Regmetz, bey, Ujhelly in Zemp. Com. den 19. der. July 5794.

Hochwürdigster

Ihr ewiger Verehrer

Franz Kazinczy.

N. S. Ich stehe mit der Kaschauer in keiner Verbindung denn seit mir Br. Terentius die Ehre erwies, in seiner incorporirt zu werden, plätze ich das Glück unter seiner Kinder hinzugehören, mehr, als das ich mich hier hätte einschreiben. Dies geschach aus, weil ich Bruder jedes Systems für meine

*) E jegyzőkönyvmásolat és az alább közölt levél a dégi Festetech levéltár 9-ik jelzésű kötetének 103–104-ik oldalán van.

**) A pontozott helyeken Kazinczy írása kiolvashatatlan.

Bbr. ansehe, und merke ich gegen alles was nicht so wie sie denkt ; unmaurerischen hasz.

A levél hátlapján : Praes. den 28 July 1794.

aláírás

Br. Kazinczy Ferencz.

Regmetz, bey Ujhely in Zemplener Comitát

19 t. July 1794.

den 5 t. August in der Loge vorgetragen, und zur Nachfrage empfohlen.

Kazinczy a felvidéki szabadkőművesség lehangyatlása után a pesti és bécsi páholyok meleg „onthona“ baráti és „testvéri“ közössége után vágyik. A bekapcsolódás számára nem volt nehéz, mert a pesti „atykfiak“ hívják többször, hogy keresse fel munkáikat, a bécsiek pedig új írói összeköttetések megszerzésének reményével csábítják. Az elhatározásait gyorsan végrehajtó Kazinczy természetesen felhasznál minden alkalmat családi és hivatalos ügyei elintézése mellett, hogy a fényes császárváros és az akkor fejlődni kezdő Pest-Buda szabadkőműveseivel közelebbi kapcsolatokat teremtsen. Bécsben gyakran megfordul és mindannyiszor felkeresi íróársait, a testőröket és a magyar hirlapírás első hősi előfutárjait. De a magyarokon kívül megismerkedik a felvilágosodás ismert nagy íróegyeniségeivel, akik a testőrökhöz hasonlóan, csaknem kivétel nélkül mind szabadkőművesek. Megismeri Blumauert az exjezsuitából harcos és tekintélyrombolóvá átalakult költőt, aki akkoriban nemcsak a szabadkőművességnek, de Bécs irodalmi életének is egyik legjelentősebb vezéralakja. Élcei, epigrammái. Aencis travesticiája a katólikus egyház tekintélyének kigunyolása szellemes, de néha durva formában. Blumaner háza különben irodalmi találkozóhelye a hasonló szellemben dolgozó íróknak és tudósoknak Ratscky, Alxinger és Gottlieb a leglelkesebb tagjai ennek a társaságnak és minden fiatal író öröme és büszkesége volt ha e zártkörű irodalmi szalon küszöbét álléphette.

Váczy* szerint Kazinczy bécsi tartózkodása idején gyakran megfordul e társaságban s nagy fogékonysággal véli elméjébe az ott érintett eszméket, kivált a szabadkőműves haladás eszméit, a költői műfajok elméletét, a humanismus nemese példáit. Sok új ismerettel gyarapszik, s ízlése is nagyban fejlődik. Kivált Alxingerrel jut közelebbi ismeretségbe, a ki barátféleg érdeklődik közpályája s írói működése iránt. Alxinger gazdag ember s gyermektelen lévén, lemond hivataláról s egészen az irodalomnak él. Többször beutazza Németországot, meglátogatja Wielendot. Nagy párfogója az íróknak és tudósoknak. Hartka Lőrinczek tízezer frtófajándékoz, hogy egyedül „a tanulásnak fekhessen“.* Kazinczy kritikai tehetsége is sokat köszönhet Blumauer társaságának, mert amint az összegyűlt írók felolvasták műveiket „a többi szent kötelességének tartotta tartalék nélkül adni elő ítéletét. Annak is tanuja Kazinczy, hogy a felvilágosodott gondolkodás híveit mi-kép igyekszik e társaság segíteni gr. Migazzi Kristóf bécsi érsek és váci püspök, valamint Tást Patricius áskálódásai ellen, mert amit e társaságban elhatároztak, azt hűségesen végre is hajtották. Akire rábírták a végrehajtást : „ugy ment a veszedelemnek, mint Curtius vagy Horatius Corles“.*

Váczy János. Kazinczy Ferencz és kora. Első kötet. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása. 1915. 249-250.

Lásd Kazinczy ; Pályám emlékezetem,

L. Kazinczy F. levelezése. II. köt. 53.

BELFÖLDI SZABADKÖMÜVESSÉG

A jánosrendi munkaközösség bucu-restii értekezlete. A Jánosrendi Szövetség folyó évi konventjét megelőzőleg a Szövetség munkaközössége tartotta meg értekezletét november 8-ikán, az M. L. N. R. Câmpineanu uccai székházában. L. S. Nm. tv. rövid üdvözlő szavai után nyomban a napirend letárgyalására tértek át a kiküldöttek. A napirenden két fontos kérdés szerepelt, a skót ritusu és jánosrendi pp. közötti bensőségebb kapcsolat kiépítése és a nyugdíj-ügy rendezése humanitárius szempontok figyelembevételével. A nyugdíj ügyében az Unio és a Bethlen Gábor pp. megbízásából J. J. dr. Fm. tv. tett részletes előterjesztést, melyben kiemelte, hogy emberi kötelesség ebben a kérdésben kezdeményező lépéseket tenni. Felkérte Nm. Tv-t, hogy lépjen érintkezésbe B. tv. közös nagymesterrel és vele egyetértően igyekezzenek a megfelelő lépéseket előkészíteni. A Bethlen Gábor és a Concordia kiküldötteinek hozzászólása után Nm. tv. megköszöni a személye iránt megnyilvánult bizalmat és közli, hogy ebben a kérdésben már a kora délelőtti órákban beható megbeszélést folytatott B. Nm. tv-el, aki a maga részéről is a legnagyobb megértéssel fogja támogatni a Jánosrendi Szövetségnek e kérdésben folyamatba tett lépéseit. Felkéri az értekezletet, hogy bizottságot küldjön ki, melynek az lenne a kötelessége, hogy rövid emlékiratban foglalja össze a Nm. Tv. számára azokat a szempontokat, melyek érvényesülését a kérdés rendezésében elengedhetetlenül szükségesnek tartja. A Pax részéről kész memorandum tervezetét mutattak be, mely alkalmasnak látszott arra, hogy alapjául szolgáljon a kiküldendő bizottság emlékiratának. A bizottság kiküldése után dr. R. S. tv. a București keletén megalakult Inteligere și Progres p. főmestere tette meg előterjesztését a jánosrendi és

skót szövetség közötti kapcsolatok ki-mélyítésére. Kívánatosnak tartaná, hogy a két Szövetség pp-ai egy meghatározott tervezet szerint vegyenek fel levélbeni összeköttetést egymással és időnként tájékoztassák egymást azokról a kérdésekről, melyek őket foglalkoztatják. Ismerteti e célból előkészített tervezetét és az értekezletnek eltoadásra ajánlja. A kérdés körüli hosszabb vita után az az elhatározás érelődött ki, hogy dr. R. S. tv. javaslatát az értekezlet köszönettel elfogadja és a tervezetben megjelölt módon az egyes pp-ök között a kapcsolatot igyekezni fognak kiépíteni. A folyó ügyek letárgyalása során az Unio kiküldöttje megemlíti, hogy az új alkotmány alapján készitendő ügyrend egyik pontjaként az Unio a felvételek megszigorítására tervezetet dolgozott ki, amelyet a tv. pp-nak készséggel bocsájt rendelkezésére. Az értekezlet elhatározza, hogy a tervezet valamennyi pp-ban történt letárgyalása után a következő értekezlet napirendjére tüzessék. Örömmel fogadja az Unionak azt a bejelentését, hogy Baia Mare keletén sikerült új p-t létesítenie, melynek megvilágítását a Nm. Tv. december hó 14-ikére tüzte ki. Az értekezleten már jelenlevő baiamarei kiküldötteket meleg ünneplésben részesítették. A Nm. Tv. felhívására az Aurora, Unio és Bethlen Gábor pp. kiküldöttei beszámoltak még azokról a folyó ügyekről, amelyekkel a korábbi értekezletek ezeknek a pp-nak különleges megbízást adtak. Ezután a Nm. tv. az értekezletet bezárta.

Az Intelegere și Progres felavatása. Folyó évi november hó 8-ikán a M. L. N. R. Câmpineanu-uccai székházának szentélyében lélekemelő ünneplés keretében ment végbe az Intelegere și Progres p. felavatása. A Jánosrendi Szövetség I. foku munkáját L. S. Nm. tv.: vezette és a szertartá-

šos megnyitás után, ércfedezet alatt vonultak be az M. L. N. R. képviselőiben B. Nm. Tv., U. tv.: az M. L. N. R. örökös Nm-e és P. tv.: a skót szövetség nagykommandora. A vendég tvv.: üdvözlése után a kalapácsvezető Nm. tv.: meleg hangú üdvözlőbeszéd kíséretében átnyújtotta az Inŧelegere ŧi Progres avatási okmányát dr. R. S. Fm. Tv.-nek, aki hosszabb beszédben mondott köszönetet ezért az új p. nevében és vázolta azokat a feladatokat, melyek Bucureŧti keletén az újonnan megalakított jánosrendi p-ra várnak. Nm. Tv.: felszólalásában üdvözölte a Jánosrendi Szövetség Bucureŧti keletén első ízben egybegyűlt tagjait és annak a reményének adott kifejezést, hogy az Inŧelegere ŧi Progres munkáin gyakran fog találkozhatni ezután a Szövetségnek a fővárosban időző tagjaival, Ugy érzi, hogy a skót és a Jánosrendi Szövetség között szerencsés összekötő kapocs lesz ez az új p., melynek közvetítésével behatőbb összeköttetésre nyílik kilátás az erdélyi és az ókirályságbeli pp. között a királyi művészet közös céljaiért. P. nagykommandor és U. Nm. ad vitam üdvözlő szavai után a Steaua Romăniei skót p. jelenlevő Fm-e is melegen üdvözölte az újonnan megalakult Inŧelegere ŧi Progres-t. Végül a Jánosrendi Szövetség pp-ai nevében J. J. dr. az Unio Fm-e mondott románnyelvű üdvözlő beszédet. Beszédében figyelmébe ajánlotta az Inŧelegere ŧi Progres tagjainak, hogy a skót rítusu tvv-vel felveendő baráti érintkezések során ne mulasszák el megismertetni velük az Erdély területén működő jánosrendi pp. multbéli tevékenységét. Ezek a pp. mindörökre büszkéek lesznek arra, hogy azokban az időkben is, mikor Erdélyben a mai uralkodó nemzet tagjai éltek kisebbségi sorsban, minden adott alkalommal hűséges védelmezői voltak az emberi jogoknak, amelyek azonosak a kisebbségi nemzetek jogaival. A három erdélyi nyelven végzett szertartás

és az ugyancsak három nyelven elhangzott rövid láncbeszédék láthatólag mély benyomást tettek az avatóünnepen jelenvolt skót rítusu magas vendégekre. A munka berekesztése után a szentély előcsarnokában terítettek valóráshoz, melyen az első felkőszöntőt a királyra B. közös Nm. tv. mondotta, S. Nm. tv. a Jánosrendi Szövetség nevében B. Nm. tv-t köszöntötte és megköszönte neki igazi szk. lelküetből fakadó érdeklődését, amivel a Jánosrendi Szövetség ügyei iránt viseltetik. P. tv. hosszabb beszéde során felvilágosításokat közölt azokról a megbeszélésekről, melyeken a közelmultban a világ szk. főhatóságainak képviselőivel együtt az M. L. N. R. kiküldetésében Svájcbban részt vett. Ez az értekezlet különösképpen a védekezés módozataival foglalkozott, melyek szükségessé váltak a szk-ség ellen megújuló hevesességgel fellépő világmozgalmakkal szemben. U. Nm. tv. ad vitam emlékezett azokra a kezdeményező lépésekre, melyeket ő az erdélyi jánosrendi pp. felélesztése érdekében több mint egy évtizeddel azelőtt tett és érdekes momentumokat említett fel az ókirálysági szk-ség történetéből, melynek ő a leg-hivatottabb buvára. Számos felkőszöntő hangzott még el román, német és magyar nyelven és csak a késő éjjeli órák vetettek véget e meleg, meghitt tv-i összejöveteleknek.

A Humanitas páholy megvilágítása. A Humanitas páholy megvilágítási ünnepe december 14-ikén folyt le Baia-Mare keletén s a romániai Jánosrendi szk.-ségnek igazi ünnepe volt. A testvérpáholyok tagjai nagy számmal vettek részt az ünnepegen, melyen küldöttekkel képviseltették magukat magyarországi és csehszlovákiai testvérek is. Részletes beszámolót a megvilágításról, mely már folyóiratunk zártakór folyt le, következő számunkban fogunk nyújtani.

Az „Inŧelegere ŧi Progres“ Bucurestiben nemrég megvilágosított test-

vérpáholyunk általunk is értesít minden testvért, hogy működését megkezdte és munkáit minden pénteken este 9 órai kezdettel tartja București, Str. Câmpine-

anu 45 szám alatt. Egyben meghívja azokat az erdélyi testvéreket, kik Bucureștibe mennek és idejük engedi, hogy látogassák a páholy munkáit.

HIREK A NAGYVILÁGBÓL

EGYESÜLT-ÁLLAMOK

A vallási és faji türelmetlenség ellen

A newyorki nagypáholy hivatalos folyóirata a „Newyork Masconic Outlook“ utolsó számában újra közlésezi a nagypáholy egy régebbi határozatát a vallási és faji türelmetlenség ellen. Ez a határozat következőképen hangzik:

A Newyork állami nagypáholy az állam szék. testvérháza nevében aggodalmának ad kifejezést a fölött, hogy az egyházi és faji türelmetlenségnek, a vakbuzgóságnak, az antiszemitizmusnak és a gyűlöletnek réme újra fölemeli fejét sokfelé a világon.

„Ezeknek a veszedelmes tüneteknek újraéledése embertársaink jelentékeny részére leirhatatlan és a modern időkben példátlan szenvedést jelent. Olyan bajoknak és kegyetlenségeknek az okozója, melyeknek másáért a legsötétebb időkig kell visszamenni.

„Mi nemcsak, hogy együttérzünk a nép e jelentékeny részének fájdalomával, hanem fájlaljuk azt is, hogy kegyetlenül semmibe vedődnek olyan általános és elidegeníthetetlen jogok, melyeket már hosszú idő óta a civilizált emberiség nagyértékű örökségének tekintettek és ismertek el.

„Szomorú, hogy olyan időkben, melyek folyamán a világ utban van, hogy szabaduljon a faji gyűlölködés és irigység korszakától, a gyűlölködésnek ez az újrafeltörése lehetséges és hogy pusztító következményeivel annyi ártatlan áldozatot tesz tönkre.

„Szívünk legmélyebb együttérzésével állunk az üldözött zsidók, keresztények és más vallások tagjai mellett. Azok az elismert és elidegeníthetetlen jogok, melyeket ma olyan sok helyt nem tisztelnek, évszázadokig tartó, nehéz küzdelem eredményei, és megőrzésük legnagyobb mértékben fontos, ha azt akarjuk, hogy a civilizáció továbbra is fennálljon. Mint ezeknek az értékes jogoknak védői, és együttérve mindazokkal, akik e jogok tekintetben nem vétele miatt szenvednek, nemcsak a mi kötelességünknek érezzük, hanem minden becsületesen gondolkozó férfi és nő kötelességének, hogy fölemeljék szavukat az ilyen igazságtalanságok ellen, akárhol is fordulnak elő. Mi teljes komolysággal vesszük fel a harcot az igazságtalanságok ellen, melyeknek ártatlan emberek az áldozatai és küzdünk azért, hogy a szellemi, gazdasági és vallási szabadság megbecsülhetetlen értékeinek magasabb erkölcsi méltánylást biztosítsunk“.

Riadóhivatali közlemények.

Szeretettel kérjük ezuttal is tv.-inket, hogy leveleinkre mielőbb és rendszeresen válaszoljanak, mert a késedelmeskedések ügykezelésünket igen hátráltatják.

Akiknek a „Humanitas“-ra, vagy hirdetésre előfizetési hátralékuk van, sziveskedjenek azt lehetőleg e hó végéig (Vikol Kálmán bankigazgató címére, Cluj, Banca Ardeleana) átutalni.

Kiadóhivataltunk profán címe mostantól további intézkedésig, Benkő Gábor Cluj, Str. Bisericei Ort. Rom. 2/b.